

Is het hoger onderwijs klaar voor diversiteit?

Percepties van hogeschoolstudenten en -docenten over talige en culturele diversiteit

---

Charlotte Mostaert, Heleen Leysen, Nele De Witte & Ineke Elst

Samenvatting: De huidige samenleving verandert snel en is steeds meer divers. Superdiversiteit is de nieuwe norm en daar moet ons denken op worden aangepast, ook binnen het onderwijs. Deze studie onderzoekt de percepties van hogeschoolstudenten en -docenten op talige en culturele diversiteit in het hoger onderwijs. Bovendien gingen we na of de achtergrond van de studenten een invloed heeft op hun welbevinden in het hoger onderwijs.

Aan de online survey namen 191 studenten en 35 docenten deel uit de opleidingen Logopedie en Audiologie en de Lerarenopleidingen van Thomas More Antwerpen-Mechelen.

Studenten en docenten blijken een positieve attitude tegenover de talige en culturele diversiteit op de campus te hebben. Meertalige studenten en studenten met een andere etnisch-culturele achtergrond zijn minder positief en hun welbevinden is lager. In het algemeen zeggen studenten voldoende inzicht in diversiteit in de samenleving te hebben, maar het ontbreekt hen nog aan interculturele vaardigheden. Nochtans zijn deze cruciaal in de huidige samenleving.

Docenten kunnen de aanwezige diversiteit in de les eenvoudig benutten. Hiervoor worden enkele acties gesuggereerd. Ook andere instellingen voor hoger onderwijs kunnen zich hierdoor laten inspireren.

Trefwoorden: diversiteit – taal en cultuur – hoger onderwijs – percepties – welbevinden

Auteurs: C. Mostaert (charlotte.mostaert@thomasmore.be) werkt aan de opleiding Logopedie en Audiologie van Thomas More, Antwerpen.

Dr. H. Leysen werkt aan de opleiding Logopedie en Audiologie van Thomas More, Antwerpen.

N. De Witte werkt aan de Lerarenopleiding secundair onderwijs van Thomas More, Mechelen.

I. Elst werkt aan de Lerarenopleiding lager onderwijs van Thomas More, Mechelen.

Probleem en context

In de voorbije twee decennia is onze samenleving steeds meer divers geworden. Het gaat hierbij niet alleen om een sterke toename van het aantal migranten, maar ook om een groeiende verscheidenheid aan achtergronden van de migranten. Migranten komen nu uit de hele wereld. Geldof (2013) omschrijft deze veranderende realiteit met de term superdiversiteit, een term overgenomen van Vertovec (2007). Een veelheid aan talen en culturen in onze huidige samenleving is hier een logisch gevolg van.

In het onderwijs uit deze diversiteit zich in een toenemend aantal leerlingen met een migratieachtergrond. In het schooljaar 2016-2017 had ruim één op vijf van de lagere-schoolkinderen in Vlaanderen een andere thuistaal dan het Nederlands. In centrum-steden lag dit aantal hoger: 48% anderstalige kinderen in Antwerpen Centrum, 32% in Mechelen tot zelfs 70% anderstalige kinderen in Brussel Stad. Ook in het secundair onderwijs spreekt 16% van de leerlingen geen Nederlands thuis (AGODI, 2017).

Het aantal jongeren met een migratieachtergrond dat uiteindelijk doorstroomt naar het hoger onderwijs blijft echter beperkt (Geldof, 2015). Toch neemt hun aantal toe. In academiejaar 2008-2009 was 6% van de hogeschoolstudenten niet-Belg. In 2015-2016 lag dat aantal al op 11% (Databank Hoger Onderwijs, z.d.). Het slaagpercentage van deze meertalige studenten in het eerste jaar hoger onderwijs ligt lager dan dat van eentalige Nederlandssprekende studenten (Lacante et al., 2007). Bovendien ligt de drop-out van studenten met een meertalige achtergrond boven het gemiddelde (Lacante et al., 2007; Geldof, 2015).

Hier lijken twee taken voor het hoger onderwijs weggelegd. Enerzijds vraagt de toenemende diversiteit in de samenleving om een goede scholing van de studenten. Zij moeten immers voorbereid worden op werken in deze superdiverse samenleving. In de opleidingen moet voldoende aandacht zijn voor de talige en culturele diversiteit. Studenten horen de nodige kennis, attitudes en vaardigheden mee te krijgen om probleemloos om te kunnen gaan met de diversiteit in het werkveld. Het is belangrijk dat de huidige studenten interculturele competenties verwerven (Geldof, 2015).

Anderzijds moet het hoger onderwijs ook afgestemd zijn op de diversiteit onder de eigen studenten. Alle jongeren moeten zich welkom voelen op de hogeschool, ongeacht hun achtergrond. Een positief klimaat op de campus leidt immers tot betere leerresultaten (Hurtado, Milem, Clayton-Pedersen & Allen, 1999). Het welbevinden van de studenten is hier een belangrijke basis voor. In de opleiding moeten docenten de talige en culturele diversiteit van de studenten benutten. Ook studenten met een migratieachtergrond moeten in het hoger onderwijs uitgedaagd worden hun talenten ten volle te ontwikkelen (Geldof, 2015). De hoge uitval onder studenten met een meertalige achtergrond doet echter vermoeden dat dit nog geen realiteit is.

De vraag is dus of het hoger onderwijs afgestemd is op deze superdiverse samenleving.

De huidige studie wil hierop een antwoord geven door de percepties van hogeschoolstudenten en -docenten op talige en culturele diversiteit in het hoger onderwijs in kaart te brengen. Op die manier wordt nagegaan of zij over de nodige kennis, attitudes en vaardigheden beschikken om op een positieve manier om te gaan met de diversiteit in de samenleving. Daarnaast wordt onderzocht of de talige of culturele achtergrond van de studenten een invloed heeft op hun welbevinden. Uit eerder onderzoek is gebleken dat studenten met verschillende etnische achtergronden een ander beeld hebben van het klimaat op de campus (Hurtado et al., 1999).

Studies naar diversiteit op school beperkten zich tot nog toe hoofdzakelijk tot het basisonderwijs (o.a. Agirdag, 2017; Agirdag et al., 2012) en secundair onderwijs (o.a. Agirdag, 2010; Pulinx, Agirdag & Van Avermaet, 2014; Pulinx, Van Avermaet & Agirdag, 2017). Nochtans is de rol van het hoger onderwijs in de superdiverse samenleving van onschatbare waarde. Deze studie legt de huidige knelpunten in het hoger onderwijs bloot en formuleert suggesties voor verbetering.

Theoretisch kader

Diversiteit in onderwijs

Het begrip superdiversiteit werd voor het eerst gebruikt door Vertovec (2007). Vertovec beargumenteert dat nieuwe vormen van migratie geleid hebben tot diversifiëring van de diversiteit (Gogolin, 2011). Superdiversiteit verwijst dus niet alleen naar het sterk toenemende aantal migraties, maar ook – en vooral – naar de groeiende diversiteit binnen de diversiteit. Het gaat om een veelheid van landen van herkomst, talen, culturen, religies, statuten en sociale posities. De tijd waarin er een duidelijk herkenbare meerderheidsgroep was, gaat stilaan voorbij. Diversiteit wordt de nieuwe norm en daar moet ons denken op worden aangepast, ook binnen het onderwijs.

In veel samenlevingen in Europa en daarbuiten is culturele en talige diversiteit eerder regel dan uitzondering. In het onderwijs wordt homogeniteit echter nog steeds als norm gezien. Anders-zijn is er nadelig (Gogolin, 2011). Ondanks de aanwezige talige diversiteit is het onderwijs ook in Vlaanderen nog sterk eentalig gericht. Kennis van het Nederlands wordt als een van de belangrijkste voorwaarden gezien voor schoolsucces (Pulinx, Agirdag & Van Avermaet, 2014). Een opinieonderzoek van Pulinx, Van Avermaet en Agirdag (2017) bij 775 Vlaamse leerkrachten secundair onderwijs toont aan dat 78.2% van de leerkrachten de gebrekkige kennis van het Ne-

derlands van anderstalige leerlingen als belangrijkste reden ziet voor schoolachterstand. Nochtans toont het onderzoek van Crul, Schneider en Lelie (2013) aan dat het onderwijsbeleid zelf het verschil kan maken en schoolsucces niet alleen afhangt van de inspanningen van de leerlingen. Anderstalige leerlingen zouden volgens 77.3% van de leerkrachten onderling geen vreemde taal mogen spreken. Leerkrachten zijn ervan overtuigd dat het spreken van de moedertaal op school tot een onvoldoende beheersing van het Nederlands leidt. Iets minder dan de helft van de leerkrachten (44.7%) is er zelfs van overtuigd dat goed Nederlands leren voor anderstalige leerlingen belangrijker is dan de eigen moedertaal blijven onderhouden. Deze overtuiging druist in tegen bestaande wetenschappelijke evidentie voor het belang van de moedertaal bij het leren van een nieuwe taal (Cummins, 1979; Winsler et al., 2014). Hoe beter de moedertaal ontwikkeld is, hoe vlotter de verwerving van een nieuwe taal verloopt. Het onderhouden van de moedertaal is dus een cruciaal aspect binnen de tweedetaalverwerving waar anderstalige leerlingen voorstaan.

Of deze overtuigingen ook in het hoger onderwijs leven, is nog onduidelijk. Kwalitatief onderzoek van Vanhulle (2016) toonde al wel aan dat studenten een groot verschil ervaren tussen de visie op meertaligheid van leerkrachten in het secundair onderwijs en docenten aan de universiteit. Docenten staan veel positiever tegenover meertaligheid dan leerkrachten secundair onderwijs. Het eentalig denken aan de universiteit is minder prominent aanwezig dan in het secundair onderwijs, al blijven de lessen hoofdzakelijk in het Nederlands.

Het mag duidelijk zijn dat het onderwijs nog niet afgestemd is op de huidige superdiversiteit. Mensen met een migratieachtergrond, ook tweede en derde generaties, vertonen vaker een onderwijsachterstand en beperktere uitstroom (Geldof, 2015).

Diversiteit in woorden

In de literatuur worden een veelheid van begrippen gebruikt om (super)diversiteit te omschrijven: allochtoon, migrant en niet-Belg zijn enkele voorbeelden die hierboven aan bod kwamen. Voor een volledig overzicht met omschrijving van deze begrippen verwijzen we naar Geldof (2013, p. 32-39).

De huidige studie gebruikt de termen talige en culturele diversiteit. Talige diversiteit omvat het al dan niet meertalig opgegroeid zijn van de betrokken studenten en docenten. Culturele diversiteit verwijst naar de etnisch-culturele achtergrond van de studenten en docenten. Iemand wordt beschouwd een andere etnisch-culturele achtergrond te hebben als minstens één van de ouders of grootouders niet in België geboren is.

Onderzoeksvragen

Wat is de perceptie van hogeschoolstudenten en -docenten over talige en culturele diversiteit in het hoger onderwijs?

Is er een verschil in de percepties van hogeschoolstudenten en -docenten over talige en culturele diversiteit in het hoger onderwijs?

Heeft de talige en culturele achtergrond van hogeschoolstudenten een invloed op hun perceptie over de diversiteit in het hoger onderwijs en op hun welbevinden?

Methode

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen werd gesteund op kwantitatief onderzoek aan de hand van een online survey.

Respondenten

De online bevraging werd verspreid onder alle studenten en docenten van de opleiding Logopedie en Audiologie en de Lerarenopleidingen van Thomas More Antwerpen-Mechelen. Bij het afsluiten van de vragenlijst hadden 219 studenten en 41 docenten deelgenomen. Na data cleaning bleken 191 responsen van studenten en 35 responsen van docenten bruikbaar. Onder de deelnemende studenten en docenten waren alle opleidingen vertegenwoordigd: Logopedie en Audiologie, Lerarenopleiding kleuteronderwijs, Lerarenopleiding lager onderwijs en Lerarenopleiding secundair onderwijs. De studenten waren verspreid over de drie verschillende jaren van de opleiding. Bovendien namen ook werkstudenten, die de opleiding combineren met een baan, deel aan de vragenlijst. Ook wat de duur van de werkervaring van de docenten betreft, waren de respondenten divers. Docenten met minder dan twee jaar ervaring tot en met docenten met meer dan 20 jaar ervaring waren vertegenwoordigd. De verdeling van de respondenten op het vlak van geslacht, etnisch-culturele achtergrond en meertaligheid is te zien in tabel 1. Een aantal van de studenten met een andere etnisch-culturele achtergrond zijn ook meertalig (13 van de 28, ofwel 46%). Andersom geldt dat 13 van de 20 meertalige studenten een andere etnisch-culturele achtergrond hebben (65%). Er is dus enige overlap tussen de twee groepen.

Tabel 1. Verdeling van respondenten op het vlak van geslacht, etnisch-culturele achtergrond en meertaligheid in absolute aantallen en percentages.

	geslacht		andere etnisch-culturele achtergrond		meertalig	
	man	vrouw	ja	nee	ja	nee
student	40 (21%)	151 (79%)	28 (15%)	163 (85%)	20 (10%)	171 (90%)
docent	9 (26%)	26 (74%)	2 (6%)	33 (94%)	4 (11%)	31 (89%)

Instrument

In de online survey beoordeelden de studenten en docenten een aantal stellingen over hoe de opleiding omgaat met diversiteit. De mate van instemming kon op een vierpuntenschaal (helemaal niet akkoord, niet akkoord, akkoord, helemaal akkoord) aangegeven worden. Tot slot gaven de studenten hun mening over twee stellingen met betrekking tot hun welbevinden op de campus.

Voor het opstellen van de vragenlijst werd gesteund op publicaties van De Bruyn (2011) en Vanhulle (2016). Een eerste versie van de vragenlijst werd voorgelegd aan een zeskoppige responsgroep. De responsgroep bestond uit: twee docenten toegepaste psychologie met expertise in interculturele hulpverlening, een docent en onderzoeker van de lerarenopleiding met ervaring in onderwijs en diversiteit, een professor met ruime onderzoekservaring als onderwijssocioloog, een coördinator van een netwerk rond cultuursensitieve zorg met kennis van diversiteit en onderwijs en een student Logopedie en Audiologie met een andere etnisch-culturele achtergrond. Op basis van de feedback van de responsgroep werd de finale versie van de vragenlijst ontwikkeld.

Onderzoeksdesign en data-analyse

Het surveyonderzoek is een kwantitatieve, observationele, cross-sectionele studie. Om de eerste onderzoeksvraag naar de perceptie van studenten en docenten te beantwoorden, werd beschrijvende statistiek uitgevoerd. Frequenties, medianen, minima en maxima werden berekend aangezien de verzamelde data zich op ordinaal niveau bevindt. Voor de tweede onderzoeksvraag werden de percepties van studenten en docenten vergeleken aan de hand van een Mann-Whitney U test omwille van de

ordinale data. Diezelfde test werd gebruikt om na te gaan of er een verschil is in percepties en welbevinden tussen studenten met en zonder een andere etnisch culturele achtergrond en tussen eentalige en meertalige studenten. Bij zowel de tweede als de derde onderzoeksvraag werd tweezijdig getoetst met $\alpha = .05$.

Resultaten

Het eerste deel van de eerste onderzoeksvraag peilt naar de perceptie van studenten over talige en culturele diversiteit in het hoger onderwijs. Uit de bevraging blijkt dat die in het algemeen gematigd positief is (Tabel 2). Bij twaalf van de zestien stellingen beoordelen de studenten de opleiding, de docenten en het contact met hun medestudenten gunstig. Zo vinden ze onder andere dat er in de opleiding voldoende aandacht is voor de talige en culturele diversiteit (stelling 1 en 2), dat docenten gelijke normen hanteren bij het beoordelen (stelling 7 en 8) en dat talige en culturele verschillen geen belemmering vormen voor het contact met medestudenten (stelling 10 en 11). Volgens de studenten is er bij vier stellingen nog verbetering mogelijk. Docenten kunnen de talige en culturele diversiteit van de studenten in de les meer benutten (stelling 5 en 6), studenten worden onvoldoende opgeleid om te werken met mensen van een andere talige achtergrond (stelling 14) en studenten hebben nood aan meer informatie over interculturele communicatie (stelling 16). Hoewel de medianen altijd gematigd zijn (niet akkoord of akkoord), is de range van antwoorden groot. Bij elke stelling werd zowel het ene uiterste (helemaal niet akkoord) als het andere gegeven (helemaal akkoord).

Het tweede deel van de eerste onderzoeksvraag peilt naar de perceptie van docenten over talige en culturele diversiteit in het hoger onderwijs (Tabel 2). De bevroegde docenten zijn kritisch voor vijf stellingen. Ze vinden dat er in de opleiding onvoldoende aandacht is voor de talige diversiteit van de studenten (stelling 1), dat meertalige studenten te weinig de kans krijgen om hun talige kennis in te zetten (stelling 3), dat studenten onvoldoende opgeleid worden om te werken met personen van een andere talige of culturele achtergrond (stelling 14 en 15) en dat studenten nood hebben aan meer informatie over interculturele communicatie (stelling 16). Bij alle overige stellingen geven de docenten een gematigd positief (niet akkoord of akkoord) tot zelfs een sterk positief antwoord (helemaal akkoord bij stelling 8 en 9). Docenten zijn vooral eensgezind over deze laatste twee stellingen: het hanteren van gelijke normen bij het beoordelen van studenten los van hun culturele achtergrond (stelling 8) en het zien van de meerwaarde van meertaligheid bij studenten (stelling 9). Alle docenten kozen bij deze twee stellingen voor 'akkoord' of 'helemaal akkoord'.

Tabel 2. Mediaan van de antwoorden van studenten en docenten op de stellingen met vermelding van *p*-waarde van de Mann-Whitney U-test (* $p < .05$; ** $p < .01$). Negatieve percepties staan aangeduid in het rood.

		studenten	docenten	<i>p</i> -waarde
1	In de opleiding is er voldoende aandacht voor talige diversiteit van studenten	akkoord	niet akkoord	.000**
2	In de opleiding is er voldoende aandacht voor culturele diversiteit van studenten	akkoord	akkoord	.686
3	Meertalige studenten krijgen de kans om hun talige kennis in te zetten in de opleiding	akkoord	niet akkoord	.000**
4	Meertaligheid bij studenten benadeelt hun schoolsucces.	niet akkoord	niet akkoord	.173
5	Docenten benutten in de les de talige diversiteit van de studenten.	niet akkoord	akkoord	.093
6	Docenten benutten in de les de culturele diversiteit van de studenten.	niet akkoord	akkoord	.024*
7	Docenten hanteren gelijke normen bij het beoordelen van studenten los van hun talige achtergrond.	akkoord	akkoord	.224
8	Docenten hanteren gelijke normen bij het beoordelen van studenten los van hun culturele achtergrond.	akkoord	helemaal akkoord	.000**
9	Docenten zien meertaligheid bij studenten als een meerwaarde.	akkoord	helemaal akkoord	.000**
10	Talige verschillen vormen een belemmering in het contact tussen studenten onderling.	niet akkoord	niet akkoord	.942
11	Culturele verschillen vormen een belemmering in het contact tussen studenten onderling.	niet akkoord	niet akkoord	.482
12	Studenten krijgen doorheen de opleiding inzicht in de talige diversiteit in de samenleving.	akkoord	akkoord	.154
13	Studenten krijgen doorheen de opleiding inzicht in de culturele diversiteit in de samenleving.	akkoord	akkoord	.415
14	Studenten worden voldoende opgeleid om te werken met personen met een andere talige achtergrond.	niet akkoord	niet akkoord	.991
15	Studenten worden voldoende opgeleid om te werken met personen met een andere culturele achtergrond.	akkoord	niet akkoord	.699
16	Studenten hebben nood aan meer informatie over interculturele communicatie.	akkoord	akkoord	.001**

In de tweede onderzoeksvraag wordt nagegaan of er een verschil is in de percepties van hogeschoolstudenten en -docenten over talige en culturele diversiteit in het hoger onderwijs. Er zijn een aantal significante verschillen vast te stellen (Tabel 2). Studenten gaan significant meer akkoord met de stelling dat er in de opleiding voldoende aandacht is voor de talige diversiteit onder de studenten (stelling 1). Docenten zijn het significant minder eens met de stelling dat meertalige studenten de kans krijgen om hun talige kennis in te zetten in de opleiding (stelling 3). Op beide aspecten antwoorden docenten dus negatiever. Docenten zijn dan weer positiever over hun eigen handelen dan de studenten. Zo gaan ze significant meer akkoord met de stelling dat ze de culturele diversiteit van de studenten in de les benutten (stelling 6), dat ze gelijke normen hanteren voor studenten los van hun culturele achtergrond (stelling 8) en dat ze meertaligheid bij studenten als een meerwaarde zien (stelling 9). Tot slot vinden docenten significant meer dat studenten nood hebben aan meer informatie over interculturele communicatie dan de studenten zelf (stelling 16).

De derde onderzoeksvraag ging na of de talige en culturele achtergrond van hogeschoolstudenten een invloed heeft op hun perceptie over de diversiteit in het hoger onderwijs en op hun welbevinden. Eerst wordt het effect van culturele achtergrond besproken (Tabel 3). Studenten met een andere etnisch-culturele achtergrond vinden significant minder vaak dat er voldoende aandacht is voor de culturele diversiteit van studenten (stelling 2). Ze zijn significant minder akkoord met de stellingen over gelijke normen (stelling 7 en 8) en significant minder niet akkoord met de stelling dat culturele verschillen een belemmering vormen in contact (stelling 11). Op de stelling 'In de opleiding kan ik 100% mezelf zijn' antwoorden meer studenten met een andere etnisch-culturele achtergrond 'helemaal niet akkoord' of 'niet akkoord' dan de andere studenten (36,4% versus 22,4%). Dit verschil is net niet significant ($p = .057$). Van de studenten met een andere etnisch-culturele achtergrond geeft 18,2% aan (helemaal) niet akkoord te zijn met de stelling 'Ik voel me welkom in de opleiding' tegenover 7,5% van de overige studenten. Ook dit verschil is niet significant ($p = .105$).

Tot slot wordt het effect van de talige achtergrond van hogeschoolstudenten op hun perceptie over de diversiteit in het hoger onderwijs en op hun welbevinden onderzocht. Tussen meertalige en eentalige studenten worden gelijkaardige verschillen gevonden als bij studenten van verschillende etnisch-culturele achtergrond (Tabel 4). Bovendien worden niet alleen culturele maar ook talige verschillen door meertalige studenten significant meer als belemmering voor contact tussen studenten gezien (stelling 10). Opvallend is ook dat de meertalige studenten kritischer zijn, zij hebben een eerder negatieve perceptie over 7 van de 16 stellingen. Ze vinden niet dat de

Tabel 3. Mediaan van de antwoorden van studenten met en zonder een andere etnisch-culturele achtergrond op de stellingen met vermelding van p -waarde van de Mann-Whitney U-test (* $p < .05$; ** $p < .01$). Negatieve percepties staan aangeduid in het rood.

		andere etnisch-cul- turele ach- tergrond	geen andere etnisch-cul- turele ach- tergrond	p -waarde
1	In de opleiding is er voldoende aandacht voor talige diversiteit van studenten	akkoord	akkoord	.750
2	In de opleiding is er voldoende aandacht voor culturele diversiteit van studenten	akkoord	akkoord	.017*
3	Meertalige studenten krijgen de kans om hun talige kennis in te zetten in de opleiding	akkoord	akkoord	.484
4	Meertaligheid bij studenten benadeelt hun schoolsucces.	niet akkoord	niet akkoord	.271
5	Docenten benutten in de les de talige diversiteit van de studenten.	niet akkoord	niet akkoord	.286
6	Docenten benutten in de les de culturele diversiteit van de studenten.	niet akkoord	niet akkoord - akkoord	.411
7	Docenten hanteren gelijke normen bij het beoordelen van studenten los van hun talige achtergrond.	akkoord	akkoord	.019*
8	Docenten hanteren gelijke normen bij het beoordelen van studenten los van hun culturele achtergrond.	akkoord	akkoord	.003**
9	Docenten zien meertaligheid bij studenten als een meerwaarde.	akkoord	akkoord	.404
10	Talige verschillen vormen een belemmering in het contact tussen studenten onderling.	niet akkoord	niet akkoord	.277
11	Culturele verschillen vormen een belemmering in het contact tussen studenten onderling.	niet akkoord	niet akkoord	.004**
12	Studenten krijgen doorheen de opleiding inzicht in de talige diversiteit in de samenleving.	akkoord	akkoord	.901
13	Studenten krijgen doorheen de opleiding inzicht in de culturele diversiteit in de samenleving.	akkoord	akkoord	.175
14	Studenten worden voldoende opgeleid om te werken met personen met een andere talige achtergrond.	akkoord	niet akkoord	.305
15	Studenten worden voldoende opgeleid om te werken met personen met een andere culturele achtergrond.	niet akkoord	akkoord	.218
16	Studenten hebben nood aan meer informatie over interculturele communicatie.	akkoord	akkoord	.536

opleiding voldoende aandacht heeft voor de talige en culturele diversiteit van studenten (stelling 1 en 2). Van de meertalige studenten antwoordt 41,2% (helemaal) niet akkoord op de stelling 'In de opleiding kan ik 100% mezelf zijn.' Bij de eentalige studenten ligt dit aantal significant lager (22,3%; $p = .039$). Met de stelling 'Ik voel me welkom in de opleiding' gaat 23,5% van de meertaligen (helemaal) niet akkoord ten opzichte van 7,2% van de eentaligen. Dit verschil is echter niet significant ($p = .394$).

Tabel 4. Mediaan van de antwoorden van meertalige en eentalige studenten op de stellingen met vermelding van p -waarde van de Mann-Whitney U-test (* $p < .05$; ** $p < .01$). Negatieve percepties staan aangeduid in het rood.

		meertalig	eentalig	p -waarde
1	In de opleiding is er voldoende aandacht voor talige diversiteit van studenten	niet akkoord - akkoord	akkoord	.070
2	In de opleiding is er voldoende aandacht voor culturele diversiteit van studenten	niet akkoord - akkoord	akkoord	.001**
3	Meertalige studenten krijgen de kans om hun talige kennis in te zetten in de opleiding	akkoord	akkoord	.302
4	Meertaligheid bij studenten benadeelt hun schoolsucces.	niet akkoord	niet akkoord	.915
5	Docenten benutten in de les de talige diversiteit van de studenten.	niet akkoord	niet akkoord	.293
6	Docenten benutten in de les de culturele diversiteit van de studenten.	niet akkoord	akkoord	.237
7	Docenten hanteren gelijke normen bij het beoordelen van studenten los van hun talige achtergrond.	akkoord	akkoord	.006**
8	Docenten hanteren gelijke normen bij het beoordelen van studenten los van hun culturele achtergrond.	akkoord	akkoord	.009**
9	Docenten zien meertaligheid bij studenten als een meerwaarde.	akkoord	akkoord	.129
10	Talige verschillen vormen een belemmering in het contact tussen studenten onderling.	niet akkoord	niet akkoord	.044*
11	Culturele verschillen vormen een belemmering in het contact tussen studenten onderling.	niet akkoord	niet akkoord	.006**
12	Studenten krijgen doorheen de opleiding inzicht in de talige diversiteit in de samenleving.	akkoord	akkoord	.905

		meertalig	eentalig	p-waarde
13	Studenten krijgen doorheen de opleiding inzicht in de culturele diversiteit in de samenleving.	akkoord	akkoord	.103
14	Studenten worden voldoende opgeleid om te werken met personen met een andere talige achtergrond.	niet akkoord	niet akkoord	.378
15	Studenten worden voldoende opgeleid om te werken met personen met een andere culturele achtergrond.	niet akkoord	akkoord	.054
16	Studenten hebben nood aan meer informatie over interculturele communicatie.	niet akkoord - akkoord	akkoord	.243

Conclusies

Met dit onderzoek wilden we nagaan of het hoger onderwijs volgens studenten en docenten afgestemd is op de superdiversiteit in onze samenleving. Uit de resultaten blijkt dat dit slechts ten dele zo is. Zowel studenten als docenten hebben een positieve attitude tegenover de talige en culturele diversiteit op de campus. Dit blijkt onder meer uit het erkende voordeel van meertaligheid (stelling 4 en 9), uit het hanteren van gelijke normen (stelling 7 en 8) en uit de sociale omgang tussen studenten (stelling 10 en 11). Bovendien beschikken studenten over voldoende inzicht in diversiteit in de samenleving (stelling 12 en 13). Het ontbreekt hen nog aan interculturele vaardigheden om te werken met personen met een andere achtergrond (stelling 14 tot 16). Ook geven studenten aan dat docenten nog te weinig gebruik maken van de aanwezige diversiteit in de les (stelling 5 en 6).

Studenten met een andere etnisch-culturele achtergrond beoordelen een aantal stellingen over culturele diversiteit minder positief dan de andere studenten. Ze ontkennen bijvoorbeeld significant minder sterk dat culturele verschillen onder studenten een belemmering vormen voor onderling contact (stelling 11). Meertalige studenten zijn het daarmee eens en ervaren bovendien talige verschillen vaker als een belemmering (stelling 10). Ook kunnen meertalige studenten significant minder zichzelf zijn in de opleiding in vergelijking met eentalige studenten. Mogelijk heeft dit te maken met de beperkte aandacht die er volgens hen is voor talige en culturele diversiteit in de opleiding (stelling 1 en 2). Zij hebben bovendien net als eentalige studenten het gevoel dat docenten de talige en culturele diversiteit onvoldoende benutten in de les (stelling 5 en 6).

Bij de vergelijking tussen de perceptie van studenten en docenten valt op dat docenten kritischer zijn voor wat de opleiding doet op het vlak van diversiteit. Daarentegen zijn ze positiever dan studenten over hoe ze zelf omgaan met de diversiteit in de les. Kennelijk is er een discrepantie tussen de eigen overtuiging van docenten en de ervaring van studenten.

Discussie

Hogeschooldocenten lijken de talige en culturele diversiteit te waarderen. Dit stemt overeen met de bevinding dat docenten aan de universiteit positiever staan tegenover meertaligheid dan leerkrachten secundair onderwijs (Vanhulle, 2016). Docenten zien meertaligheid als een meerwaarde en ontkennen dat meertaligheid het schoolsucces benadeelt. Deze stimulerende houding van docenten kan een beschermende factor zijn tegen drop-out (De Bruyn, 2011). Studenten hebben daarenboven het gevoel dat ze de kans krijgen om hun talige kennis in te zetten in de opleiding. Docenten vinden dat dit nog meer zou moeten gebeuren, daar waar leerkrachten secundair onderwijs de vreemde talen eerder buiten de schoolmuren willen houden (Pulinx, Van Avermaet & Agirdag, 2017). Toch hebben vooral meertalige studenten het gevoel dat de aanwezige diversiteit onvoldoende benut wordt. Hier liggen kansen tot verbetering.

Geldof (2015) gaf aan dat studenten de nodige interculturele vaardigheden moeten verwerven om te kunnen functioneren in de superdiverse samenleving. Studenten en docenten geven echter allebei aan dat er meer nood is aan informatie over interculturele communicatie en dat ze niet voldoende worden opgeleid om te werken met personen met een andere talige achtergrond. Het is belangrijk om de huidige curricula kritisch te bekijken en in te spelen op de noden die er zijn. Zo zal het opleidingsonderdeel interculturele hulpverlening toegevoegd worden aan het curriculum van de opleiding Logopedie en Audiologie. Aanpassingen in het curriculum zijn een eerste stap, een volgende uitdaging ligt in het interculturaliseren van het personeelsbeleid (Geldof, 2015). Het docentenkorps van de betrokken opleidingen is onvoldoende divers (Tabel 1). Meertalige studenten of studenten met een andere etnisch-culturele achtergrond hebben amper rolmodellen binnen de hogeschool. Hier verandering in brengen vormt een belangrijke uitdaging.

Omdat de proefgroep slechts beperkt was tot twee opleidingen binnen Thomas More, zijn de resultaten niet generaliseerbaar voor het hoger onderwijs. Wel zijn ze van grote waarde voor de betrokken opleidingen zelf. De resultaten gaven immers aanzet tot verdere acties die mogelijk ook andere instellingen voor hoger onder-

wijs kunnen inspireren. Een sensibiliseringscampagne op de campus zette de talige en culturele diversiteit in een positief daglicht. De Talen(t)week stond centraal in deze sensibiliseringscampagne. Studenten en docenten ervaarden er diversiteit via een luchtig en gevarieerd aanbod van muziek, comedy, spel, voorleesactiviteit, theater, film en wereldlunch. Doorlopend lieten studenten hun talent zien in een zelf opgezette tentoonstelling. Docenten focusten tijdens deze week in verschillende opleidingsonderdelen op het werken met meertalige leerlingen. Open lessen moedigden studenten aan hun kennis over meertaligheid te verbreden. Op vraag van de studenten en docenten wordt deze Talen(t)week nu een vaste waarde op de hogeschool. Specifiek voor docenten werd binnen diezelfde sensibiliseringscampagne een kennisclip ontwikkeld over de waarde van talige en culturele diversiteit voor het onderwijs. De kennisclip is vrij te bekijken via <https://www.powtoon.com/c/bDX178m4j29/1/m>. Daarnaast zijn er inspiratiefiches geschreven, bedoeld om docenten te helpen om de talige en culturele diversiteit actief te benutten in hun hoor- en oefencolleges. De inspiratiefiches zijn een bundeling van good practices, toegespitst op de betrokken opleidingen. Doel is het afstappen van sterk eentalig onderwijs en het geloof van docenten in studenten met een andere talige of etnisch-culturele achtergrond doen toenemen. Bovendien heeft onderwijs met aandacht voor diversiteit een positief effect op het welbevinden van de studenten (Van Avermaet, 2015; Pulinx, Van Avermaet en Agirdag 2017).

Referentielijst

- Agirdag, O. (2010). Exploring bilingualism in a monolingual school system: insights from Turkish and native students from Belgian schools. *British Journal of Sociology of Education*, 31(3), 307-321. doi: 10.1080/01425691003700540
- Agirdag, O. (2017). *Het straffen van meertaligheid op school: De schaamte voorbij*. In O. Agirdag & E.-R. Kambel (red.). *Meertaligheid en onderwijs* (pp. 44-52). Amsterdam: Boom Uitgevers.
- Agirdag, O., Nouwen, W., Mahieu, P., Van Avermaet, P., Vandenbroucke, A., & Van Houtte, M. (2012). *Segregatie in het basisonderwijs: Geen zwart-wit verhaal*. Antwerpen: Garant.
- AGODI (2017). *Overzicht leerlingkenmerken basisonderwijs schooljaar 2016-2017*. Geraadpleegd op 27 april 2018 via http://www.agodi.be/sites/default/files/atoms/files/Publicaties_Leerlingenkenmerken_Overzicht_2016-2017_bao.pdf
- Crul, M., Schneider, J., & Lelie, F. (2013). *Superdiversiteit. Een nieuwe visie op integratie*. Amsterdam: VU University Press.
- Cummins, J. (1979). Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of Educational Research*, 49(2), 222-251. doi: 10.3102/00346543049002222

- Databank Hoger Onderwijs (z.d.). *Inschrijvingen hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 27 april 2018 via http://dataloep-publiek.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/notoolbar.htm?document=HO-Publiek%2FPubliek_Inschrijvingen_HO.qvw&host=PubliekQVS%40cw-v100163&anonymous=true
- De Bruyn, K. (2011). *De wet van de sterksten? Een kwalitatief onderzoek naar de ervaring van allochtone studenten (Ongepubliceerde masterproef)*. Universiteit Gent, Gent, België.
- Geldof, D. (2013). *Superdiversiteit. Hoe migratie onze samenleving verandert*. Leuven: Acco.
- Geldof, D. (2015). Nood aan een nieuwe democratiseringsgolf. De transitie naar superdiversiteit als uitdaging voor hoger onderwijs. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid (TORB)*, 4, 67-77.
- Gogolin, I. (2011) The challenge of super diversity for education in Europe. *Education Inquiry*, 2(2), 239-249.
- Hurtado, S., Milem, J., Clayton-Pedersen, A., & Allen, W. (1999). *Enacting Diverse Learning Environments: Improving the Climate for Racial/Ethnic Diversity in Higher Education*. ASHE-ERIC Higher Education Report, Vol. 26, No. 8. ERIC Clearinghouse on Higher Education, One Dupont Circle, NW, Suite 630, Washington, DC 20036-1181.
- Lacante, M., Almaci, M., Van Esbroeck, R., Lens, W., & De Metsenaere, M. (2007). *Allochtonen in het hoger onderwijs: Onderzoek naar factoren van studiekeuze en studiesucces bij allochtone eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs*. Eindrapport OBPWO-project 03.03. Brussel/Leuven: Vrije Universiteit Brussel/Katholieke Universiteit Leuven.
- Pulinx, R., Agirdag, O., & Van Avermaet, P. (2014). *Taal en onderwijs: Percepties en praktijken in de klas*. In N. Clycq, C. Timmerman, P. Van Avermaet, J. Wets, & P. Hermans (red.). Oprit 14: Naar een schooltraject zonder snelheidsbeperkingen (pp. 97-133). Gent: Academia Press.
- Pulinx, R., Van Avermaet, P. & Agirdag, O. (2017). Silencing linguistic diversity: The extent, the determinants and consequences of the monolingual beliefs of Flemish teachers. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 20(5), 542-556. doi: 10.1080/13670050.2015.1102860
- Vanhulle, G. (2016). *Meertaligheid in het Vlaamse Hoger Onderwijs. Percepties van meertalige studenten aan de Universiteit Gent (Ongepubliceerde masterproef)*. Universiteit Gent, Gent, België.
- Vertovec, S. (2017). Superdiversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 29(6), 1024-1054.
- Winsler, A., Burchinal, M. R., Tien, H. C., Peisner-Feinberg, E., Espinosa, L., Castro, D. C., LaForett, D. R., Kyong Kim, Y., & De Feyter, J. (2014). Early development among dual language learners: The roles of language use at home, maternal immigration, country of origin, and socio-demographic variables. *Early Childhood Research Quarterly*, 29(4), 750-764.